

GASETA DE LES ARTS

1.er NOVEMBRE 1926

DIRECTOR: JOAQUIM FOLCH I TORRES

Any III.— Núm. 60

Salvador Dalí

Compte amb la música que cal escoltar amb la cara dins les mans! — exclama Jean Cocteau des de les pàgines de *Le coq et l'arlequin*, aquella meravellosa *plaque* que fixa de faísó magistral les intencions principals de la música moderna.

Compte, també, sobretot—gosariem a afegir— amb la pintura que cal contemplar de lluny!

Monet a França, Turner a Anglaterra, Mir a casa nostra: Heu's ací la mena de pintura que cal esguardar allunyant-se.

Salvador Dalí: Heu's ací la perfecta antítesi de la pintura precedent.

L'esforç col·lectiu del cubisme, apareixent a una època que presenciava el triomf absolut del més profund individualisme, fou saludada per alguns — Louis Vauxcelles al davant — com l'indesitjable retorn de l'Escola. Això permeté a André Salmon la seva famosa frase de 1920: *L'on se croyait a l'École et l'on sort du Gymnase*.

El cubisme, en efecte, és un exercici, un entrenament, una mena de gimnàsia.

Els quotidians moviments de l'atleta podran semblar disgraciats a molts. El grotesc de la sueca, però, permet a l'esportiu l'assoliment de les seves *performances* de definitiva harmonia i la realització dels *records* olímpics de bellesa innarrable.

Així del cubisme. L'aspecte aparentment caòtic de les teles cubistes podrà desplaure a l'espectador profà. Per la gimnàsia del cubisme, però, pel sever exercici de coordinació de volums, de conjugació de línies, d'ordenació de masses i d'equilibri de plans, Picasso ha lograt la clàssica serenitat de les seves figures post-cubistes i l'altra ordenació dels dibuixos editats no fa gaire per *Les quatre chemins*, els dibuixos definitius on tot és sotmès inflexiblement a un ritme sàviament establert, on tots els moviments de les banyistes, dels cossos vincladissos de dones joves, dels esllanguits personatges de ballet obeeixen al comandament imperatiu d'una composició exactament reguladora.

Per la gimnàsia del cubisme, encara, Georges Braque ha lograt la clara perfecció de les seves darreres

teles exposades en maig *chez Paul Rosenberg*; aquelles obres sumptuoses que eren la conciliació de dues coses aparentment irreconciliables: la rica matèria acolorida dels Venecians i l'àrida geometria abstractada de Juan Gris; aquelles obres fastuoses que foren rebudes per Henri Hertz amb la joiosa salutació de *Georges Braque ou le retour des apparences*.

I, finalment, per la gimnàsia del cubisme, per la severa austeritat de *La Venus i el Mariner*, Salvador Dalí ha lograt l'eurítmia decisiva del seu neo-classicisme actual.

«Un gran pintor no té el dret de reprendre la tradició fins a haver travessat l'evolució», ha dit, sempre exacte, el prestigiós Elie Faure.

Còmodament instal·lats dins un confortable silló de cuir Maples, conversàvem cordialment amb un amic caríssim que alia a una clarividència comercial ben remarcable una sòlida cultura i un gust refinadíssim.

El nostre amic arribava d'un llarg viatge per llunyanes terres i era la primera visita que li fèiem després

suggerir les mateixes reflexions i els mateixos entusiasmes que ens havia suggerit l'orquestra negra.

El ritme musical és una satisfacció per a les nostres oïdes. Així mateix, el ritme pictòric — sempre present en les teles de Dalí — és una satisfacció per als nostres ulls.

Per conseqüent, el ritme o la composició ordenadora de formes i colors és absolutament indispensable en tota obra pintada, car no havem d'oblidar — per bé que la fisiologia de les sensacions sigui actualment inconeguda o menyspreuada per la

SALVADOR DALÍ. — «Noia d'esquena» (oli.)

de la seva absència perllongada.

Passades les primeres efusions, acabats els raigs de preguntes vehements que s'entrecreuen, encesos ja els aromàtics havans, el car company, coneixedor de les nostres preferències pel jazz-band, ens dona a triar vàries plaques de gramòfon adquirides de nou a l'estranger. Sense vacil·lació n'escullim algunes de la *Syncopated Orchestra*, aquella famosa orquestra de negres que mogué tant de soroll en presentar-se l'any 1922 al teatre parisenc dels Camps Elisis.

American Southern Syncopated Orchestra.

Hi ha les queixes torbadores del saxofon, tràgicament esgarrifo-ses com la sirena del vaixell en dia de boira. Hi ha les sonoritats metàl·liques del banjo. Hi ha el timbal i els platerets, el klaxon i el cornbasson. Hi ha el terrabastall de crits, de rialles i d'interjeccions dels negres. I, sobretot, hi ha EL RITME! EL RITME!! EL RITME!!! sense el qual la vera música no existeix.

Ravel, vos que feu brumes; Debussy, vos que feu boires tant boires com les boires de Monet: No en sabeu res d'això!

Satie i Poulenc, Honneger i Milhaud: Ells comprenen!

Syncopated Orchestra, que tens quelcom de Palestrina: AIXÓ ES MÚSICA!

Esbravat l'encís d'aquella música que s'havia apoderat violentament dels nostres sentits, de la nostra intel·ligència i de la nostra sensibilitat, començarem a examinar distretament les parets de l'habitació on ens trobàvem. I immediatament els nostres ulls ensopegaren amb un quadre de Salvador Dalí. Immediatament, també, aquella tela ens

majoria de pintors — que, en primer lloc, la pintura ha d'interessar necessàriament els ulls, que la pintura ha de conquistar-se prèviament els ulls per a poder satisfer després necessitats més elevades, que els ulls són el vehicle conductor vers sensacions de més alta categoria.

Lucie Cousturier, la malaguanyada apòloga del formidable Seurat, escrivia les ratlles transcrits a continuació que corroboren plenament les nostres manifestacions: «Els rapports de formes i de colors no són la fi de l'artista, sinó el camí necessari del seu pensament vers nosaltres: *Els rapports de Seurat són vies directes de l'emoió de l'ull a l'emoió del cor.*»

SEBASTIÀ GASCH

El pintor

Salvador Dalí

Sebastià Gasch, el nostre estimat col·laborador, comentarista intel·ligentíssim de l'obra dels artistes d'avantguarda, ens envia avui un article i unes fotografies comentant l'obra i reproduint algunes pintures del novell pintor Salvador Dalí.

Salvador Dalí el coneixerem per primer cop en la seva obra, l'any passat en una exposició de can Dalmau, que fou per a nosaltres una d'aquelles sorpreses que omplen l'ànima d'optimismes sobre l'avenir de la nostra pintura jove. Circumscriu a l'obligada brevetat dels nostres usals comentaris a les exposicions, no poguérem dir aleshores tot el que volíem, i avui amb motiu de publicar l'article d'en Gasch i de reproduir les obres d'en Dalí que l'acompanyen, ens plau d'escriure aquestes ratlles, testimoniant la nostra admiració i la nostra devoció pel pintor, de qui no sabem res, ni coneixem més que les seves obres.

Les obres d'en Dalí exposades a can Dalmau, honorades després amb la reproducció en algunes revistes, deixaren en nosaltres un record d'aquells inesborrables. Pintura de precisions, de la que «es mira d'aprop», com diu en Gasch (definint un dels seus caràcters plàstics més ressortints), ella té l'alta valor de precisar l'indecís, i ens porta a parangonar-la amb qualques belles i inigualades estrofes del príncep dels nostres poetes En Josep Carner, qui amb les seves úniques i singularíssimes precisions verbals, arriba a expressar l'inefable. Així la pintura d'en Salvador Dalí és plena de precisions prou suggestives, per a alçar valors divines de sensacions imprecises i veritablement inefables. El seu pinzell és un bisturi agut que enceta el misteri de la realitat, i us la mostra, com el filòsof, drapada de la malenconia del transcendent que les coses humils porten damunt. Jo recordo d'una de les seves teles memorables, un tros d'espalla nua, una testa femenina d'escorç, amb cues juvenívolas damunt la nuca, i uns murs blancs amb batiments d'ombres i un paisatge llunyà, amb la caseta finestrejant i els olivers dispersos pel tossal... precisos evocant coses imprecises, però transformats tots els elements, humanitzats per l'esperit present d'una figura conten plativa al contrallum d'una finestra; imatge eloqüent i senzilla d'una filosofia, ànima considerativa de la realitat viva i indiferent.

Salvador Dalí per aquesta sola obra mereix que hom li faci un lloc en el rengle dels bells esperits del nostre temps que són la joia millor de la nostra incipient cultura. Mereix

SALVADOR DALÍ. — «Venus i Cupidell» (oli.)

que ens inclinem joiosos i discrets al seu pas senzill per damunt dels camins apenes afressats del nostre avenir; mereix que l'estimem sobre tot i l'acompanyem amb el caliu del nostre afecte i de la nostra consideració expectativa davant l'obra de la seva juvenesa.

Jo no soc — l'amic Gasch m'ho perdoni — dels qui prefereixen la ritmada trencadissa del jazz-band, al tros de Bach; no. Jo no crec que el fons i la valor de l'art sigui en les maneres que en l'art porta el temps (sang de les hores amb la qual l'obra d'art s'encarna i s'acolora). Assis-

SALVADOR DALÍ. — «Retrats» (Mina de plom.)

teixo curiós i interessat a les higièniques gimnàsies i a les ascètiques repressions del Cubisme, i Salvador Dalí qui parla el llenguatge del nostre temps, qui du en les artèries del seu organisme artístic la més pura sang de l'hora nostra especulativa i depuradora, m'interessa profundament per això, però no pas per això sol, sinó principalment per aquesta gràvida plenitud de pensament que hi ha en la seva obra, per aquesta gravetat sensible que pesa en les cosetes indiferents i usals que ell ens presenta, per això que hi ha al fons i que el llenguatge d'un sienès del XIV diria en altra forma, com el llenguatge d'un holandès del XVII ho expressaria en la llengua pastosa de la seva tècnica característica, com Monet feia dir a les boires del seu «ambient»... Per aquella cosa única feta d'ànima humana, que Maragall reconeixia en el calfred suau a l'espinada que porta l'emoió estètica (lleu esgarip davant al vel que s'alça mostrant-nos la profunditat del món real), jo estimo l'obra de Salvador Dalí.

JOAQUIM FOLCH Y TORRES.

Saló de Tardor

A la Sala Parés, els Maragall han iniciat la temporada d'Exposicions amb una exposició col·lectiva a la que han donat el nom de Saló de Tardor. Considerem que el nom no té més volada que el nom i que l'exposició no pretén pas ésser un Saló resum de l'esforç anual dels artistes catalans, ni d'un grup determinat d'artistes, sinó una exposició que s'obra a la tardor i prou.

Dins aquests termes de discreció en què la cosa es presenta, hom pot reconèixer que en aquesta exposició hi ha una part de l'espectacle que ofereix la pintura de les més joves promocions, amb lleus escapades cap a mestres consagrats i amb forces manques dels avantguardistes més «reconsagrats». Un Mir, excel·lent; excel·lentíssim. Un Galwey, ple de la pura bondat de totes les obres del mestre paisatgista. Després el jovent; noms apareguts ahir tot just, que ja planten cara i s'imposen a l'atenció pública amb els seus quadres, com aquest Francesc Camps, pintor d'extraordinària força, con el màgic Vicens Rincón, com en Callicó que farà parlar d'ell encara que els crítics no vulguin, com en Masvila, que avança reposat i segur i altres tals com Castellanas, Mn. Garriga, J. Guardia, Moner Quintana, Martí Torrens, Soler-Jorba, Vila Puig, etc. Al costat d'aquests hi ha la gent més feta en el món de l'art. En Carles hi porta les seves flors, gustoses i breus com un bon tast de pintura, Duran i Camps amb unes flors intenses i un torç de dona excel·lent; Iu Pascual, amb una nota tendre de paisatge olotí; Magí Olivé, amb una nota intensa i sinceríssima; Rafel Estrany, amb un quadre reforçat, ple de valors pictòriques; en Vila Arrufat, sorprenent i més interessant cada dia; Mumbrú, un altre que camina segur cap al paisatge orgànic; Laporta Astort, que brega per a fugir de les seves antigues maneres; Rafel Benet, perfecte, finíssim i agitat, tremolós d'inquietuds nobles; Joaquim Sunyer, amb un exquisit retrat; Lluís Mercadé, amb les seves belles notes de paisatge; Rafols, amb uns dibuixos plens d'exquisides precisions; Vayreda, que s'afina i s'afina camí del més net clacissisme; Jaume Mer-

Saló de Tardor. — Ferran Callicó. «La Pageseta.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

Saló de Tardor. — Francesc Camps. «Noi assegut a terra.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

cadé, amb les seves notes pàl·lides, vaporitzants i agudes; C. Ricart, amb la seva pintura franca i simple, on s'hi retroba el gravador; Bosch Roger, amb una bella aquarel·la del Moll; Francesc Canyellas escarrassat de veritat; Gimeno, el vell mestre, amb una tela plena de meravelles pictòriques; Josep Obiols, refrescat en el seu estil·lisme decoratiu, Renart, Cardunets, Espinal, Feliu Elias, O. Junyent, J. Mompou, Marquès Puig, Planes Dòria, D. Soler, Torres García, D. Vilàs, J. Vancells i els escultors Casanovas, Dunyac, Gargallo i Duràn.

Cadascú amb el seu esforç i la seva dèria, aquesta exposició senyala una bella febre pictòrica; un «ala, ala» reposat i tranquil, un anar fent pausat i interessant i més intens del que sembla.

Els nostres artistes, en aquesta exposició on tothom hi ha portat «el que tenia» i on per tal les obres no tenen partits presos exposicionistes, ens els mostren tal com són en la seva normal manera de produir; normalitat aquesta dins la qual algú pot trobar-hi a manca les notes ressortints escridassades que mouen brega i escandalitzen al públic moderat, però en lo que es veu d'una manera exacte el to i els caràcters d'un nucli important dels pintors de l'hora, entre els quals hi ha orientacions de tant diversa espècie, que ens permet dir que totes les grans questions del moment artístic present hi són apuntades, i totes les grans inquietuds de l'hora s'hi senten repercutir.

Aquesta pintura nostra, demés té una qualitat indiscutible i de veritable pes, que és la bona fe. La gent de les nostres darreres promocions són

Saló de Tardor. — D. Carles. «Les flors del mal.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

artistes veritablement honrats. El seu treball és modest i aquietat, sense embranzides ni «espanterranisms» de mal gènere. Hom se sent bé dins aquest ambient de bondat, de sinceritat, d'esforç i d'escarràs, si voleu, mogut per les més curioses idealitats personals. Mirant avant inquietament, o reposadament en- rera o mirant simplement la vida i la natura, els nostres pintors van fent. El Saló de Tardor, a can Parés us diu aixó.

Glòries Olotines (1)

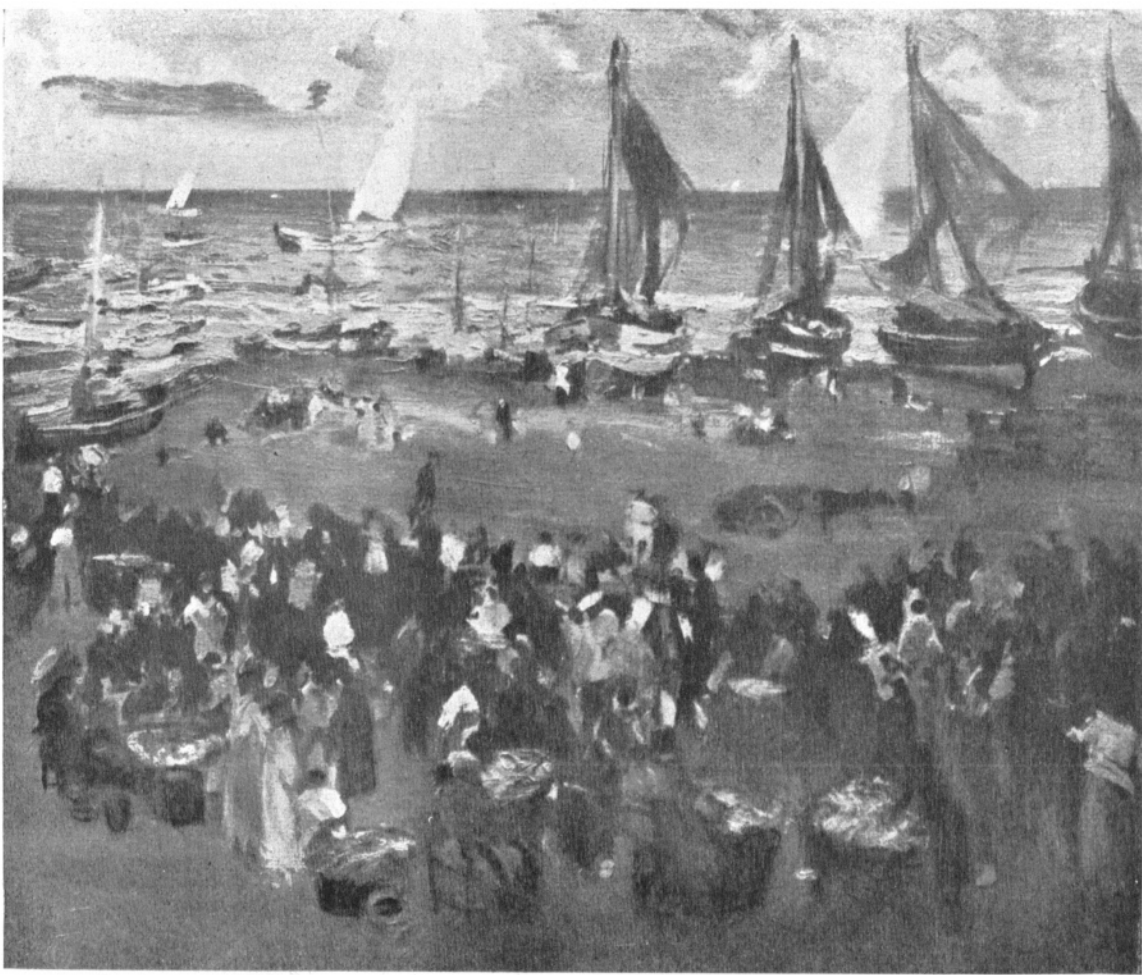
La merescuda fama de què gaudeixen les arts i artistes en la nostra ciutat, ha contribuït a fer de la seva indústria d'estatuària religiosa una veritable font de riquesa. Desitjant complir un deure envers els meus mestres i la meua estimada terra, intentaré dedicar unes ratlles a l'origen i desenrotll de les esmentades arts olotines.

Fou a les derrerries del segle XVIII que l'il·lustríssim senyor Bisbe d'aquesta diòcesi, Doctor don Tomàs Lorenzana, fundà en la nostra ciutat una Escola Elemental de Belles Arts. No se sap la causa que l'impulsà, ja que cap afició havia demostrat tenir per l'Art abans de tant bella iniciativa; potser fou una inspiració profètica o revelació providencial dels fruits que l'obra podria beneficiar al poble.

(1) Reproduïm de *Revista d'Olot* l'interessant article que signa l'eminent pintor Melcior Domenge. En ell hi ha dades que sovint costen de reunir, i que poden tenir un interès notable per la història del nostre art contemporani.

Vingué a inaugurar dita escola el notable artista En Joan Panyó, acadèmic, que reunia les qualitats d'un distingit enciclopèdic, condició molt apreciada, majorment en aquella època. A causa de revoltes polítiques a Barcelona, vingué també el seu amic el notable escultor Amadeu, per fruir d'una vida tranquil·la i poder treballar, ço que constituï per Olot, durant alguns anys, una vertadera troballa, l'ésser honorat i educat per tant distingits hostes. Els nobles olotins no escatimaren res als dos artistes, justificant-los-hi una generosa hospitalitat.

En Panyó cobrava la seva pensió de mestre i els molts encàrrecs que l'obligaven a treballar continuament, i l'Amadeu, que havia vingut sols per una curta estada, al veure's tan sincerament afalagat per tota la noblesa, que li remunerava amb prodigalitat les seves obres, acabà passant-hi uns quants anys, deixant-nos gran nombre de treballs que amb orgull exhibirien els Museus d'Europa. Aquest artista és notable per la font d'espiritualitat que donava a les seves obres, amb una construcció anatòmica reveladora del seu mestratge; ben conegut és el seu nom en els Museus de Barcelona i Madrid. Les joies artístiques que tant en escultura, pintura i arquitectura podem encara admirar en l'església de Sant Esteve i Nostra Senyora del Tura, llevat de les moltes obres existents en cases particulars, han estat de gran eficàcia per elevar l'ànima del poble, com també hi haurà influït la contemplació del nostre formós paisatge, que omplena d'harmonies i desperta l'esperit, convidant-lo a lluitar per una aspiració ideal.

Saló de Tardor. — Joaquim Mir. «Coses de platja.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

Dels deixebles sortits de l'esmentada Escola, són dignes de recordar els germans Vayreda.

Quan En Joaquim Vayreda hi ingressà, ja havia mort en Panyó, havent-hi el seu successor Pasqual, de no tantes qualitats; ja aleshores el noi Vayreda s'encisava en la contemplació i estudi de les grans obres i anhelava per consagrar-se a les Belles Arts. No tardà molt en dir-li el seu mestre que poc podia ensenyar-li res més.

Ple d'il·lusions anà a Barcelona entrant a l'Acadèmia de l'artista Martí Alsina, arribat totjust de París donant totseguit un notable

ciativa del propi Vayreda, que tingué lloc en 1877, en el qual hi quedà totseguit instal·lada l'Escola de Belles Arts dirigida per ell, i tenint per professor a Berga i Boix que comptà de primer moment amb bon nombre de deixebles. Allà era el cenacle predilecte on feien les seves tertúlies els nostres amants de l'Art i els que de fora ens venien.

En dita entitat, ultra enfortint-s'hi els llaços, s'hi feren notables exposicions que tenien lloc pel setembre i que a més de la protecció dels nobles de la ciutat es veien afavorides pels nombrosos forasters, admirats de què en tant petita població en sortissin semblants manifestacions. No cal dir que la venda de quadres era sempre satisfactòria i productiva.

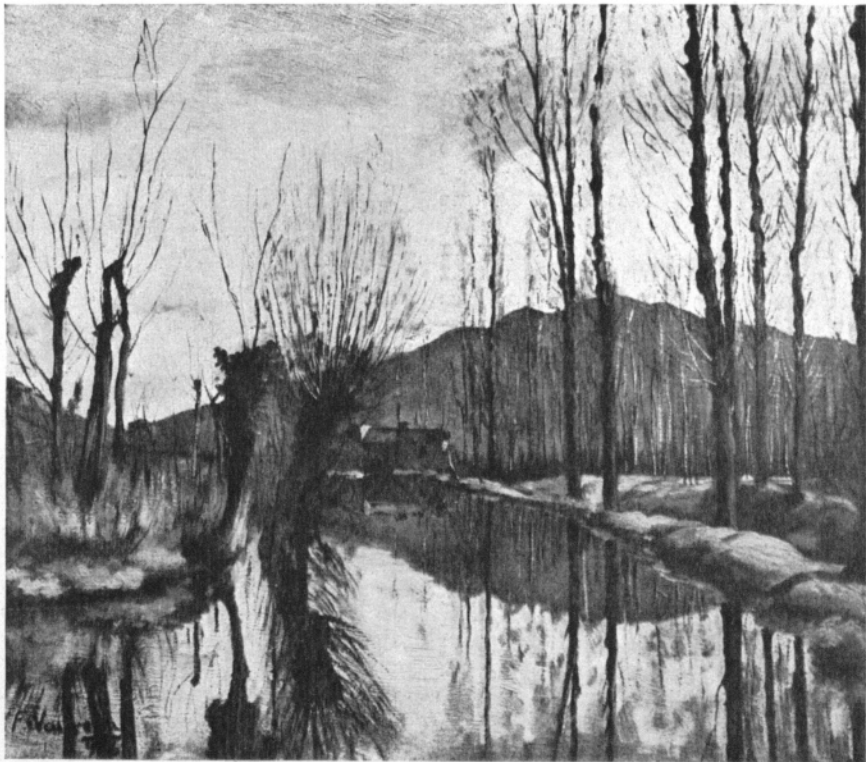
Iniciat ja el gust per l'Art i entrada la nostra població en un període de desvetllament, calia però donar-li una forma concreta per aprofitar-ne les energies esmersades. No n'hi havia prou

de crear devots de l'art, era precis cercar los-hi un treball remunerador i bastir una seguretat en el seu per-vindre. La bonhomia d'en Vayreda i el seu esperit inquiet li feren concebir la fórmula de treure profit de l'obra que amb tant d'amor conreava. I vingué, no sense múltiples dificultats, que nasqueren els grans tallers d'estatuària religiosa «El Arte Cristiano», a perícia comercial d'en Vayreda per lluitar contra les astúcies que competències diverses se li oposaven, si bé no n'era del tot posseïdor, s'esforçà en sortir amb la seva i plantà cara a tots els obstacles, plasmant i ordenant aquest primer organisme que representà el comensament d'una era de prosperitat i cultura.

pas en la pintura moderna ja que escasses indicacions de l'artista obrien depressa les potències del nou deixeble, cospant en el seu retorn més amplament totes les bel·leses dels nostres encontorns, i entregant-se amb amor al seu estudi aconseguí identificar-s'hi en una sensible realitat; llurs obres respiren una bel·lesa encisadora i nova. La delicada sensibilitat de l'artista fou ben aviat reconeguda pel món intel·ligent, essent molts els artistes barcelonins que havent descobert en els seus treballs les bel·leses dels nostres voltants, inspiradores del seu art, vingueren a compartir-les amb l'amistat del gran pintor. No es féu esperar gaire la fundació d'un Cercle Artístic per ini-

Saló de Tardor.—Frederic Masvila. «Recó del Port de Cadaqués.»—Sala Parés. (Cl. Serra.)

Saló de Tardor. — Francesc Vayreda. «Paisatge.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

Vingué la mort de Joaquim Vayreda als 51 anys, el 1894. El seu germà i soci des dels començos del funcionament d'«El Arte Cristiano», prosseguí amb tenacitat, lluitant contra les dificultats que presenta tota nova indústria.

L'esforç que li calgué fer per a cimentar tan gran obra pot calificar-se de gegantí.

Es sabut però, que en aquesta vida mai s'arriba al cim sense trobar un camí de sacrificis i desenganys; així ens ho mostra Jesucrist vessant la sang per a redimir la humanitat.

Abnegació, activitat i amor al treball foren les característiques dels germans Vayreda que germinaren en la creació d'obra tant positiva com l'esmentada indústria. El seu guiatge tècnic es valgué, a més de l'escola sensible d'Amadeu, i de seleccionats escultors francesos, els encarregats que es confiaren als més reputats de Barcelona, i d'aquesta ciutat, quins més importants noms són Vallmitjana, Llimona, Nobas, Blay, Alentorn, Atché, Ribas, Castellanas, Devés, M. Casadevall, etc., esmersant quantitats importants per aconseguir la perfecció dels treballs i obtenir acceptació en els mercats. Sols coneixent el caràcter d'ambdós germans hom pot fer-se càrrec de l'esforç titànic que realitzaren per a portar a cap feliçment llur obra que el temps es cuidarà de valorar-la amb tota la importància de què és mereixedora, car molt sovint les generacions futures saben apreciar les grans obres millor que les actuals, per la disminució que adquireixen vistes de massa prop.

De la fundació d'«El Arte Cristiano» que havem vist créixer i quadruplicar les comandes, n'han vingut altres cases també d'intens treball, ocupant bon nombre d'artistes i operaris que sumats als de diverses formes de treball anàlogues són una de les fonts de vida més apre-

ciables en nostra volguda ciutat. La influència que en la formació d'aquest factor ha tingut la benemèrita «Escola de Belles Arts» és ben evident; en són una bona prova les glòries de nom universal que d'ella n'han eixit.

Una esperança optimíssima servo dintre meu: quan arribi el dia que la generació que ens succeeix s'hagi fet complet cabal dels abundants fruits produïts per les obres esmen-

tades, en un noble gest d'agraïment voldrà perpetuar la memòria dels Il·lustríssim Bisbe Lorenzana i germans Vayreda, esculpint damunt del marbre un respectuós monument representatiu dels dos germans esmentats, en fraternal abraç il·luminats per la llum divina i aconseguint la victòria. Es deute que tenim i aviat o tard havem de complir-lo.

MELCIOR DOMENGE.

Anotacions

Una de les tasques més importants a fer a Barcelona, és la d'acabar coses. A Barcelona, hi ha en germen tot el que necessita tenir una gran capital, però Barcelona no és en molts de sos aspectes una gran capital; les coses són encara caòtiques en moltes bandes i és precis donar-los-hi dues coses essencials, que és el contorn precís i la direcció justa per

a què en funcionar ho facin com cal. Aquí fa anys que tenim Museus, i un dels primers que vàrem tenir fou el Museu d'Art Contemporani, nodrit per les adquisicions fetes a l'Exposició Universal, en les Exposicions Internacionals d'Art que celebràvem i per alguns dipòsits de la Diputació i de l'Acadèmia de Belles Arts. Després vingueren els altres Museus que

com el de la Ciutadella avui són un orgull per a Barcelona.

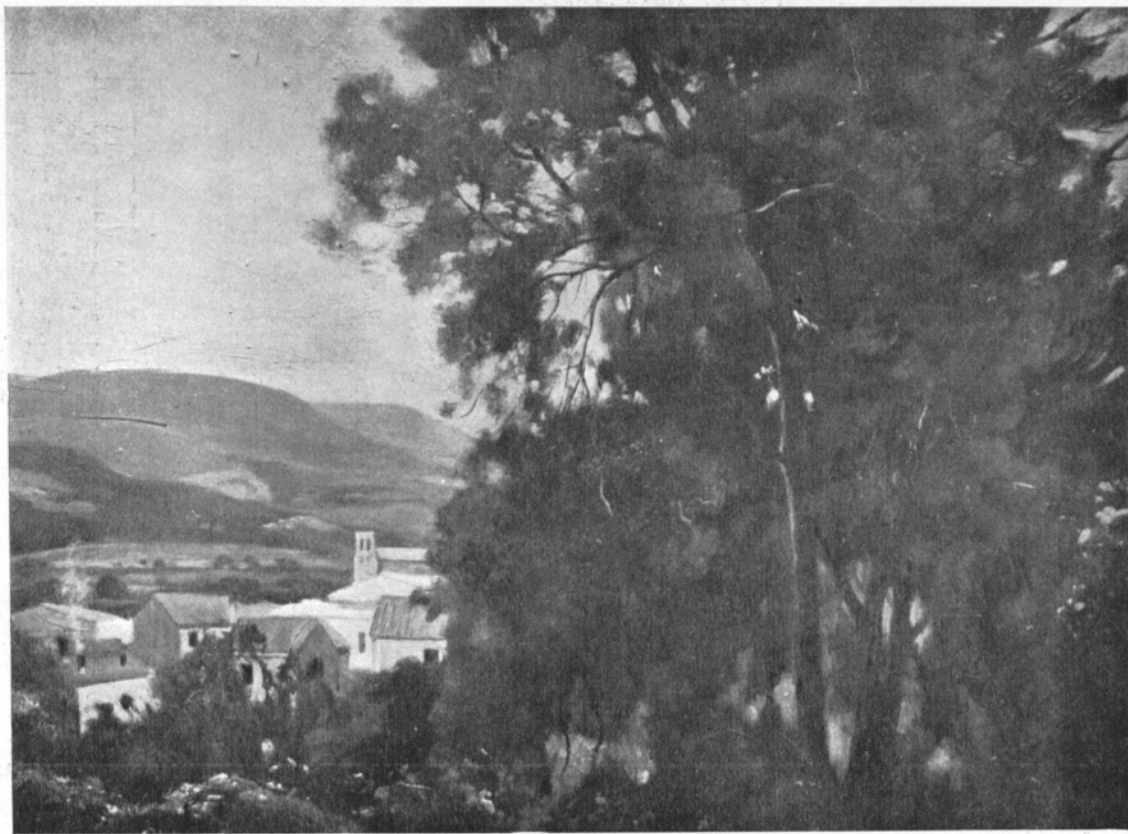
El Museu nostre era en sos començos una col·lecció d'obres escol·lides gairebé sempre amb encert per Junes tècniques prestigioses, o per jurats de les Exposicions d'Art que abans es celebraven. En ells, les gents hi trobaven aquell «solaz y noble esparcimiento» que constituí un dia la finalitat de molts Museus.

Aquest concepte de l'educació pública a base de Museus on el poble va a fruir els goigs estètics, com en una mena de «tobogan» espiritual, ha regit la formació de mantes col·leccions europees i va regir els inicis de la nostra. En el determinisme democràtic, el Museu era un xic, arreu d'Europa, la col·lecció del Poble, i els goigs que el ric fruïa en la intimitat de la galeria particular, la ciutat l'oferia als humils ciutadans com una fórmula de justícia repa-

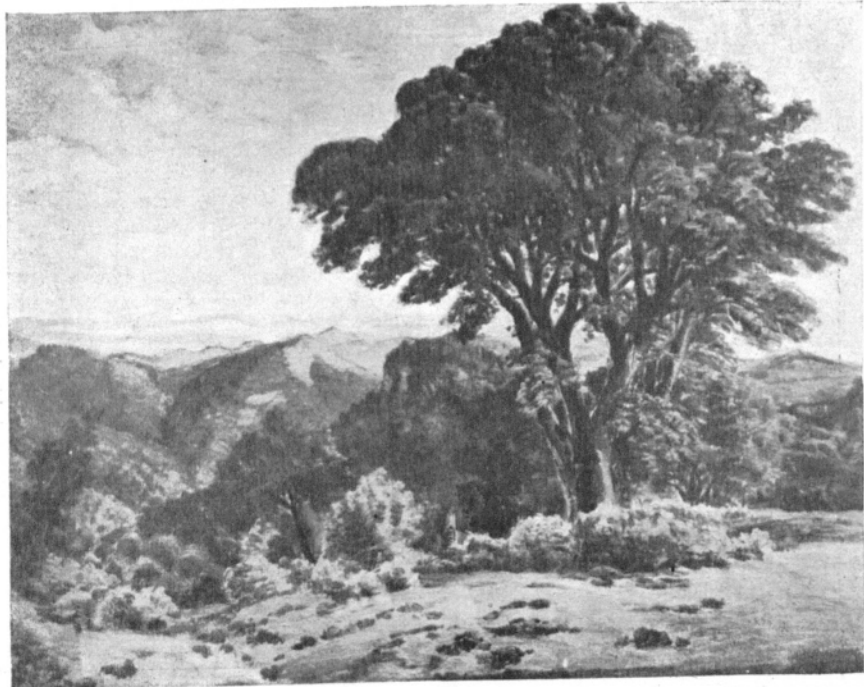
radora, com un acompliment de la doctrina dels drets de l'home.

De tot cor hem sentit sempre una especial predilecció per la part més humil del públic diumenger dels Museus nostres, i hem assistit al seu augment paral·lel a l'augment dels Museus amb una íntima joia, en veure com la gent humil positivament s'interessava per aquestes coses, i més encara quan els comentaris denotaven l'apreciació de sensacions estètiques mal expressades a voltes, però efectives. Els sociòlegs de la fornada esteticista del passat segle haurien sentit mantes vegades el goig de veure's comprovats, si haguesin tingut ocasió d'escoltar aquests comentaris, i de seguir al llarg de les sales un o varis d'aquests grups familiars que acompanyen al foraster o duen els vells a veure ço que no sabien que existís.

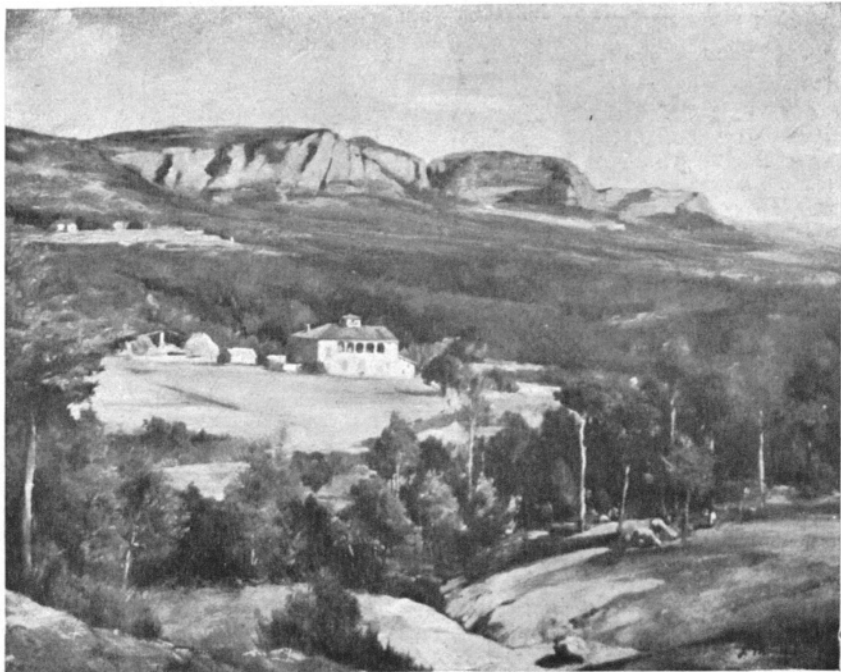
Però aquest fet de la nostra afeció per aquest públic i el de la positiva influència benefactora que la visió de les obres d'art exerceix da-

Saló de Tardor. — Enric Galwey. «Paisatge.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

Saló de Tardor. — Rafael Benet. «L'Alsina.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

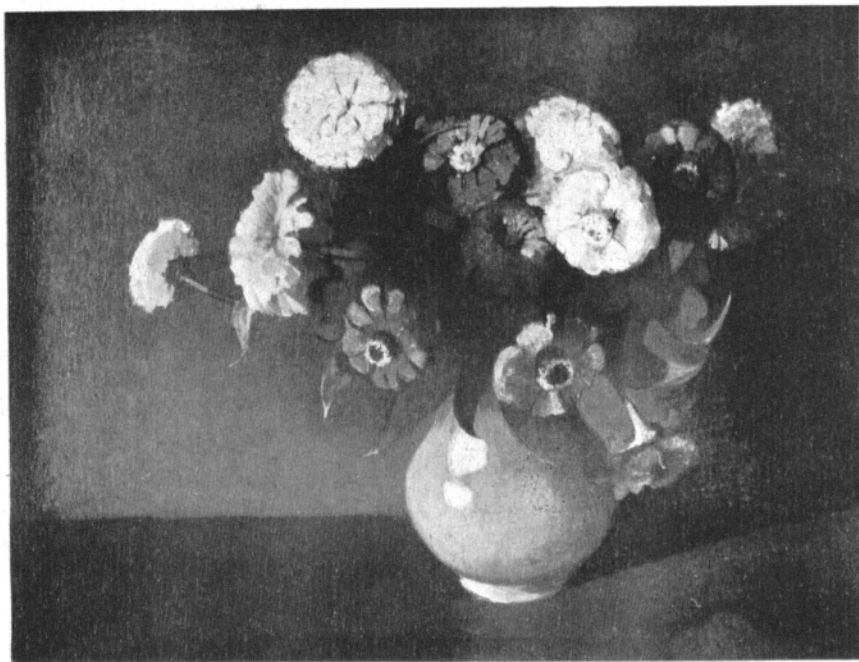

Saló de Tardor. — Mumbrú. «La Verneda.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

munt d'ell, no ens ha privat mai de reconèixer, i ho diem perquè no són molts els que així ho creguin, que la finalitat del Museu no és solament la de contribuir a l'educació popular a base de proporcionar-li un goig espiritual. Aquesta pot ésser una conseqüència que es derivi del fet del Museu i de la qual n'hem de recollir i augmentar, si és possible, els beneficis, tal com és una conseqüència de l'existència del Museu ben aprofitable el de fer-ne un lloc de complaença pels esperits iniciats i sensibles, o un recó selecte pels snobs, i un lloc d'ensenyament pels artistes.

Però ni l'educació del poble, ni la fruïció de les seleccions, ni l'ensenyança dels artistes constitueixen al nostre veure la única ni les principals finalitats del Museu. El Museu és pel damunt d'aquests beneficis que la seva existència mecànicament reporta la integració a la Ciutat dels materials que formen la seva vida espiritual a través de la història o la seva espiritualitat present. És l'essència divina de la Ciutat i de la Pàtria ço que recull el Museu; i els mètodes pràctics d'aquest recull han d'ésser concretament dirigits a n'aquesta finalitat i a cap altra finalitat, ja que les altres del fet del Museu deriven. La funció del Museu conseqüentment és la de reunir aquests materials i la d'exposar-los metòdicament, de manera que el seu conjunt determini als ulls de l'espectador la idea d'aquesta evolució; i pera què ella sigui completa cal recercar els materials que manquin, i nodrir les sèries amb tots aquells exemplars que representin un matis.

El Museu no ha d'ésser per tal, de cap manera, una col·lecció formada a l'atzar, partint d'unes personals preferències o de criteris estètics determinats. El Museu, altrament que la col·lecció privada, no és, ni mai deu ésser un conjunt d'obres on el posseïdor hi cerqui l'agent d'una emo-

Saló de Tardor. — Duran i Camps. «Flors.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

ció acordada amb les seves especials condicions de comprensió i de sensibilitat. El col·leccionista particular pot comprar ço que li plau. El Museu públic ha de comprar ço que li cal, segons un pla determinat de formació dirigit cap a la finalitat indicada.

I el Museu, naturalment, seguint aquesta via, deixarà d'ésser com ha sigut als seus temps primitius, en molts indrets, un agent passiu que recull piadosament ço que el temps li porta per a convertir-se en un agent actiu formador de sèries expressives dels corrents artístics de totes les èpoques, i la seva missió en integrar a la ciutat els materials de la seva vida espiritual, és la de reunir aquests de manera que s'en vegin tots els seus caires.

FLAMA.

Orígens del Renaixement Barceloní

(Continuació del n.º 54 i acabament.)

Són les relatives a la proporció del cos, evidentment perllongat, que, sinó sempre, ben sovint concedeix als personatges. En general les figures d'en Viladomat, per lo menys les que havem pogut subjectar a mida, resulten d'una llargària supe-

rior al promedi natural. Això és un fet que plenament pot comprobar-se en determinats dibuixos i pintures. Cal sols fixar-se en la sèrie més coneguda i justament celebrada: la de «Sant Francesc», per a veure que allí, no sols el protagonista, sinó Jesucrist,

la Verge, Santa Clara, ses companyes, i tants altres actors d'aquella història, són figures que, si es posessin dretes, traspassarien la mida usual. Hi ha un personatge: el cavaller del bateig, suposat auto-retrat del mestre, que, per mostrar tot el cos, en posició vertical, és fàcilment amable. Doncs aquell cavaller és excepcionalment alt i amb eloqüència corrobora la impressió que els seus companys fan en conjunt.

Però... un partit: prè a així de perllongar les figures és natural tendència de l'artista vers lo airós, vers l'esveltesa, o bé és disciplina imposada per un cànon escolàstic que ell es proposés seguir? Probablement, totes dues coses juntes. Un home que era universal professor d'arts gràfiques i plàstiques en aquells moments de reacció classicista, segurament no deuria desconèixer les mides vitrubianes del cos humà, generalment adoptades pels tractadistes dels segles XVI i XVII. I encara menys que les mides vitrubianes, ignoraria en Viladomat, essent com era mestre d'argenter, els rimats preceptes de *Varia Commensuración* on l'argenter-escultor Joan d'Arphe les modifica poc o molt. Doncs, llavors tingui's en compte que igual l'arquitecte romà del temps d'Au-

gust que l'argenter cincentista de Castella son decidits partidaris dels cossos llars o — ço que és igual — dels caps petits. Ja que així com Vitruvi fixa en vuit caps la llargada del cos de l'home (1), en Joan d'Arphe la fixa en 8 i $\frac{3}{4}$, i tal mesura és la que aplica a l'estatuària de l'orfebreria (2). Mes, era degut a la influència de tals preceptes el que en Viladomat allarga per sistema les figures? Qui fóra capaç de dir-ho? Ço que indubtablement hi ha de veritat és que si el «cavaller del bateig» mostra un cos que per lo menys fa vuit testes, el de la segona *acadèmia* passa de les vuit i mitja.

Tal volta aquesta figura nua, després d'haver servit d'estudi per a una imatge de Jesucrist, com havem donat a entendre, deuria ésser destinada a fer de *lâmina* per a els alumnes de dibuix que concorrien les lliçons del mestre. Si fos així, s'explicaria perfectament no sols l'amor amb què en Viladomat va ombrejar la humana forma per medi de les seves ratlletes diagonals tan característiques, sinó també l'estil de perllongació que va donar a la figura; ja llavors seria aquesta un exemple de proporcions, un cànon, un especie de Doríforos que el mestre hauria dibuixat per a els seus alumnes d'arts decoratives, argenteros o brodaters.

Que alguns dels estudis i apuntacions d'en Viladomat, arribats fins a nosaltres, deuriem haver-se utilitzat un dia en el seu taller com a exemple gràfic, és més que probable conjectura. Els estudis, sobretot, de plegats indumentaris, sembla que per l'abundància en què figuren entre els papers del professor i per lo fadigats per l'ús que estan certs d'ells, hagin fet, un temps, de *mostra d'estampa* en una aula de dibuix. Alguns deuriem haver servit abans per a estudiar els plecs del vestit d'una *Santa Anna i Maria*, altres per a el d'un *Rei d'Orient* a l'acte d'adorar el Nen Jesús... Dibuijat pel comú en amples i suaus ondulacions, el plegat aparenta d'una estofa alhora flonja i groixuda, posada la major part de les vegades damunt d'un maniquí. Altres estudis, generalment al llapiç tou, representen frontis de construcció classicista o grans escenaris poblats d'edi-

(1) VITRUB.: Liber III, caput I.

(2) De *Varia Commensuración*...; libro II.

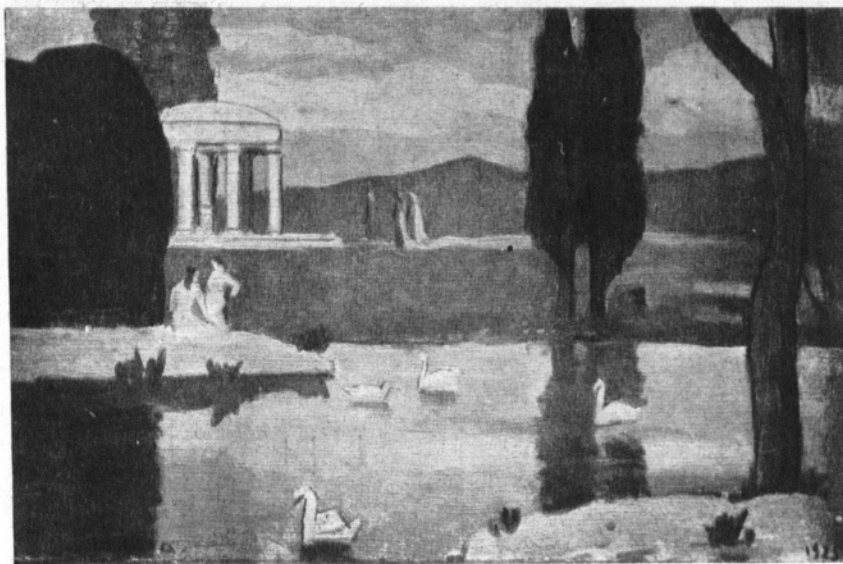
Saló de Tardor. — Josep Obiols. «Figura per a un paravent.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

Saló de Tardor. — Rafel Estrany. «Mercat de flors a Brussel·les.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

ficis cúbics, pels que en Viladomat mostrava una especial afició que compartia a voltes amb les imposants avingudes d'aire versallés o amb els simètrics jardins Lenôtre que deuria conèixer pels gravats o per pintures de l'època.

Tals són les conseqüències deduïbles dels recorts gràfics que es conserven com a memòria de l'ensenyança donada per en Viladomat. Al vesllum de tals relíquies podem encara entreveure avui l'ordre de professorat estètic que aquell home va exercir, iniciant amb el classicisme del seu temps la rectificació de la barrocada insubstantial que regnava a Barcelona. El seu apostolat entre nosaltres, en aquella hora de suprema postració, arriba a semblar cosa de miracle. Llavors no solament mancaven, com encara manquen avui dia, multituds més o menys entusiastes que aplaudissin; mancaven també minories selectes que encoratgessin amb l'eficàcia de l'adquisició. Fugitives o exilades les aristocràcies barcelonines, únicament les cases conventuals tenien necessitat de coses d'art i al mateix temps prou recursos per a pagar el

Saló de Tardor. — Torres-García. «Visió d'altre temps.» — Sala Parés. (Cl. Serra.)

preu mesquí amb què es retribuïen les obres. Ni tan sols hi havia un estat major, un batalló sagrat, d'on naturalment brollés l'home insòlit,

educador de les generacions novelles.

Per això l'aparició del mestre del carrer del Bou sembla que vingui a abonar el concepte dels que diuen

que l'ambient social no influeix per res en la brotadura dels homes d' excepció. Per a il·luminar un xic l'espessa tenebra del nostre medi, en Viladomat era un home fet a posta, un home providencial. Solament ell, amb la seva fe, amb la seva voluntat, amb la seva energia, podia dur a bon terme la fadigosa missió. Un geni s'hauria consumit, desesperat, en mig de aquella estultícia; però com era un talent ple d'equilibri, un entenmentat, no sols va resultar el més a propòsit per a l'obra d'iniciació, sinó per a adreçar la decadència del temps. Un orgullós hauria desertat un medi inhàbil, sinó hostil, a tota refflorida artística; però ell era un treballador humil, constant, i amb paciència va esmerçar la vida en ensinistrar la gent de l'avenir. Un feble hauria sucumbit davant l'hostilitat de les burocràcies professionals; però ell va ésser prou enèrgic per a defensar de l'agressió la llibertat del seu art i les funcions del seu cenacle.

Per això, tant com a la seva obra de pintor, devem els homes d'avui retre tribut al magisteri d'en Viladomat.

RAIMOND CASELLAS.

GASETA DE LES ARTS

Apareix quinzenalment

EDITORIAL DAVID, Corts, 460 EDITORIAL POLÍGLOTA, Petritxol, 8

Subscripció: Barcelona..... 2 ptes. al mes
Península i Amèrica 30 » l'any
Altres països..... 36 » »
Número solt:
De l'any corrent Ptes. 1'25
» anterior » 2

GUIA DE LES ARTS I DELS ARTISTES

Pintors

BAIXERAS, DIONÍS CASP, 46.
BENET, RAFAEL MUNTANER, 1, 2.ª, 1.ª
BIOSCA, JOAQUIM DIPUTACIÓ, 310.
CAPMANY, RAMON ESCUDELLERS, 8, TALLER.
CARLES, D. CASP, 56.
COLOM, JOAN CLARIS, 99.
DURAN CAMPS, R. DIAGONAL, 335, TALLER.
ESPINAL, M. A. PROVENÇA, 362.
JUNYENT, OLAGUER Bonavista, 22.
MALLOL, IGNASI P. CLARÀ.—OLOT.
MASVILA, F. Pg. S. JOAN, 133. ESTUDI
MESTRES, FÈLIX DIPUTACIÓ, 289, 1.ª
RAURICH, NICOLAU BARCELONA, 24 (SARRIÀ)
RINCON, VICENTS PETRITXOL, 14

Dibuixants-pintors

CARDUNETS, ALEXANDRE DIPUTACIÓ, 235, 2.ª, 1.ª

Escultors

CLARASÓ, ENRIC GRANADOS, TORRA SANT FRANCESC (SARRIÀ).
LLIMONA, JOSEP DIAGONAL, 410.
OTERO, JAUME ARAGÓ, 329.
VILADOMAT I MASSANES, JOSEP SARDANYOLA.

Decoració

LENA, S. A. PL. ANTONI LOPEZ, 15, 3.ª, 2.ª

Decoradors

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).
BUSQUETS, JOAN PASSEIG DE GRÀCIA, 36.
CASA «ARTS» SALMERON, 6 i 8.
LLONGUERAS, JAUME Rda. S. PERE, 36, 3.ª, 1.ª
MARCO, SANTIAGO ARAGÓ, 280.
PALAU, JOSEP MALLORCA, 313.
PARCERISAS I C. E. GRANADOS, 90
RIGOL, RAMON DIAGONAL, 389.

Projectistes de jardins

LLIMONA I BENET, RAFAEL BALMES, 19, 2.ª, 2.ª
RIGOL ARTUR PL. TETUÁN, 18, TENDA.

Acadèmies de dibuix i pintura

BAIXAS Pl, 1, 1.ª

Llibreries d'art

EDITORIAL POLÍGLOTA PETRITXOL, 8.

Editors de llibres d'art

EDITORIAL MUNTAÑO-
LA, S. A. PL. CATALUNYA, 9.

Reportatges d'art

SERRA, FRANCESC SALMERON, 156, 2.ª

Efectes de dibuix i pintura

HORTA, MIQUEL AVINYÓ, 7
TEXIDOR, MODEST RBLA. CATALUNYA, 89.
TEXIDOR, VÍDUA E. RONDA SANT PERE, 16.

Antiquaris

COSTACARVAJAL CALL, 28, PRAL.
ESCLASANS, MARIA PIETAT, 10 DAR.ª CATED.
GALERIA MONTLLOR FRENERIA, 5. » »
QUER FARRÉS, Fr.ª PALLA, 27.
VALENCIANO, J. CORRÍBIA, 2.

Catifes (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLES).

Ceràmica d'art

GUARDIOLA, JOSEP MOZART, 6, 1.ª, 2.ª

Construcció i decoració

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª STA. ELENA, 4 i 6.

Constructors d'obres

OLIVA MALLOL RDA. S. PERE, 48, 2.ª, 2.ª

Ebenistes

BUSQUETS, JOAN P. GRÀCIA, 36.
HOMAR, G. CANUDA, 4.
ORRI, FREDERIC ARIBAU, 226.
VAYREDA, RAIMOND... BORRELL I DIPUTACIÓ, 111

Escultors decoradors

SOLER, FRANCESC ARIBAU, 224 INTERIOR.

Escultura religiosa

CAMPS ARNAU, J. M.ª .. MONTSENY, 77 (GRÀCIA).

Fusteries artístiques

CASAS, VÍDUA DE F. DIPUTACIÓ, 119-121.
TARRAGÓ, ENRIC CONSELL DE CENT, 283.

Galeries d'exposicions

AREÑAS CORTS, 670.
GALERIES DALMAU P. GRÀCIA, 62.
GALERIES LAIETANES. CORTS, 613.
MALMEDÉ, L. P. GRÀCIA, 68.
PINACOTECA, LA CORTS, 644.
SALA PARÉS (MARAGALL) PETRITXOL, 5

Joiers

SUNYER, R. CORTS, 660.

Lacador

BRACONS, LLUÍS FOLGAROLAS, 46 S. G.

Làmpares

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.

Metalls d'art

BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.
CORBERÓ, PERE ARIBAU, 103.

Miralls

TERRÉS CAMALÓ, E. EXPOSICIÓ: LAURIA, 9
TERRÉS CAMALÓ, J. M., S. C. Tallers: VALÈNCIA, 483

Mobles moderns

BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).

Papers pintats

GUASCH, FILL DE JOSEP. RAURICH, 8.
SÀLVIA, FILLS DE SÀLV... PORTAL DE L'ÀNGEL, 4

Parquets (fàbriques)

BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª SANTA ELENA, 4 i 6.
CASAS, VÍDUA DE F. ... DIPUTACIÓ, 119-121.

Pedra artificial

MINGUELL, JOAN PARÍS, 209.

Pintors decoradors

CASALS PEYPOCH, J.... ROGER DE FLOR, 164.
COROMINAS, MANUEL... ASTÚRIES, 14 (GRÀCIA).

Reproduccions artístiques

BECHINI, GABRIEL..... ROGER DE FLOR, 162.
PRIU, TOMÀS CONSELL DE CENT, 368.
RENART, J. DIPUTACIÓ, 271.

Tapisseries

BLANCO BAÑERES, H.... CALL, 21.

Tapissers

BUSQUETS, JOAN PASSEIG DE GRÀCIA, 36.
GILABERT, JOSEP PASSEIG DE GRÀCIA, 114
LLOSA, PERFECTE..... BALMES, 128, TENDA.

Tapissos (Manufactura)

AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLES).

Vidres d'art

GRANELL I C.ª ENRIC GRANADOS, 46.
RIGALT, BULBENA I C.ª CASANOVA, 32.
TERRÉS CAMALÓ, E. EXPOSICIÓ: LAURIA, 9
TERRÉS CAMALÓ, J. M., S. C. Tallers: VALÈNCIA, 483

Ha sortit
La Novel·la d'en "FLAMA"

La Rulota

LLIBRERIA CATALONIA
Plaça Catalunya, núm. 17

RIGALT, BULBENA i C.
VIDRIERIA D'ART I INSTAL·LACIONS

CASANOVA, 32 (entre Corts i Sepúlveda)
TELÈF. 5343-A. BARCELONA

TALLER D'EBENISTERIA
DE
Frederic Orri

Construcció de
mobles de totes
classes

• ARIBAU, 226 •
Telèfon 2091 G. BARCELONA

TALLER DE TAPISSERIA I DECORACIÓ
JOSEP GILABERT

ANTIGA CASA ROSELLÓ

Es tallen fundes i confeccionen tota mena de cortinatges. • Especialitat en sillons de gran confort.

Passeig de Gràcia, 114 • Telèfon 2634 G.
BARCELONA

GALERIES LAVETANES

Corts Catalanes, 613 Tel. A. 4902

EXPOSICIONS D'ART

TAPISSOS
LÀMPARES
DECORACIÓ

CONSTRUCCIÓ DE MOBLES
D'ESTIL

Pintura : Paper : Decoració

Manuel Coromínas

Astúries, 14 Tel. 394 G.
BARCELONA (G.)

H. Blanco Bañeres

Call, 21 (Pl. S. Jaume). - Telèf. 190 A.

ALFOMBRES
TAPISSERIES
CORTINATGES
LLENCERIA

TAPISSOS PERSES I D'ESMIRNA
NUSATS A MÀ

L. Malmedé

Antiguitats i objectes d'art
EXPOSICIONS

Passeig de Gràcia, 68
València, 255

LONES, LONETES, LLANETES
I ALTRES TEIXITS

TOLDOS, VELAM, BANDERES
I SIMILARS

TENDES DE CAMPANYA
DE DIFERENTS MODELS

CONFECCIÓ DE TOTA CLASSE
DE TREBALLS DEL RAM

G. ESTAPÉ

PASSEIG DE SANT JOAN, NÚM. 8
TELÈF. 203 - S. P.
BARCELONA

¡GRAN ÈXIT!

RESUM

DE LA

HISTORIA GENERAL DE L'ART

per en

JOAQUIM FOLCH I TORRES

Director dels Museus d'Art i Arqueologia de Barcelona,
Ex-professor d'Història de l'Art a l'Escola Superior de
Bells Oficis

SUBSCRIPCIÓ:

a 1'50 pessetes quadern :: Dos quaderns mensuals

EDITORIAL DAVID - Corts, 460 - BARCELONA

Vicens Ibàñez

Ferros d'art • Forja Catalana
Construcció de ferroneries per a obres
Llànties • Fanals, etc.

Salmerón, 213 BARCELONA

REIXES DE L'EDIFICI DE LA CAIXA
D'ESTALVIS DE BARCELONA, CON-
STRUÏDES PER VICENS IBÀÑEZ

RENART

Reproduccions
Enquadraments
d'art

Diputació, 271
BARCELONA

ANTIGA CASA A. OLIVA
FUNDADA EN 1885

T. Priu Mariné

Taller de daurats • Altars • Imatges
Decoració i reproducció en pasta
d'objectes d'art antic i modern
Casa especial per a la restauració
de retaules antics

Consell de Cent, 368 TELÈF. 2002 S. P.
(entre Bruch i Girona) BARCELONA

TEL. 813 - S. P. GRANVIA, 660

BARCELONA

CASA FUNDADA L'ANY 1835

Reproduccions artístiques
en marbre, pedra, etc.

Fundició de bronzes a la cera perduda

Gabriel Bechini

TELÈFON S. P. 120

Roger de Flor, 162, i Consell de Cent, 430
Barcelona

Fusteria

Enric Tarragó

TALLER DE CONSTRUCCIONS:
Consell de Cent, 283. Telèf. 3504 A.

FÀBRICA D'ELABORAR FUSTA:
Roger de Flor, 132. Telèf. 327 S. P.

Areñas

FOTOGRAFIA i EXPOSICIONS

Procediments pigmentaris

Gomes

Tintes

Carbons

Esmalts

Venda d'obres

i objectes d'art

Antiguitats

Decoració

Mobles

Corts, 670 (junt al Ritz)

**Enquadernacions
Subirana, S. A.**

Corts, 496

Encuadernacions de luxe,
pròpies per a presents,
de bibliofil i de tota mena
Especialitats en daurats a mà

Administració:

Editorial Subirana, Portaferrisa, 14